

100 години читалище „Пробуда” – Ямбол

На 30 октомври 2009 г. Народно читалище „Пробуда” – Ямбол отпразнува своя вековен юбилей. Голямата зала се оказа малка да побере всички гости, колеги и приятели, дошли да споделят празника със служителите и читалищното настоятелство.

Специални гости на празника бяха проф. Стоян Денчев – председател на Съюза на народните читалища в България, Георги Славов – кмет на Ямбол, Надя Данкинова – зам.-кмет на Ямбол, Нели Кадиева – зам. областен управител, Пенчо Пенев – зам.-кмет на община Тунджа, председателите на комисиите по култура към Общински съвет Ямбол и Тунджа – Георги Зафиров и Иван Караманов. Тук бяха и бившите читалищни секретари Добра Стоянова и Жана Николова, бившият председател на читалищното настоятелство Николай Пенев. Присъстваха и много бивши служители, ръководители на самодейни колективи, участници в тях, приятели и колеги от читалища в града и областта.

Големият маратон от инициативи под надслов „100 стъпки по пътя на будителите” в чест на юбилея завърши с празничен концерт.

Председателят на читалището Димитър Димитров изнесе кратко слово от основаването му през 1909 г. и превратностите, които претърпява през различните периоди до този момент.

С разрастването на града и неговия всестранен общественно-икономически и културен възход, нараства и нуждата на населението от култура и просвета, от повече училища, читалища и други организации с идеална цел. Осъзнали тази голяма необходимост за будното население на най-стария и най-голям квартал „Каргона”, родолюбиви и патриотично настроени ямболци с възрожденски дух осъществяват идеята за създаване на ново културно средище през далечната 1909 г. Избрано е първото читалищно настоятелство. А църковното настоятелство на православния храм „Св. Георги” предоставя на новоучреденото читалище малко помещение, където да започне своята народополезна дейност.

За съжаление имената на учредителите остават неизвестни за нас поради липса на запазени документи от този период. Единственото доказателство за този исторически факт е факсимиле от бр. 9 на ямболския вестник ”Народно благо” от 14 февруари 1909 г. В неговата „Хроника на културните събития” четем: ***”На 1. февруарий читалище „Пробуда” даде първата Литературно-музикална вечеринка, въ която взе участие и смесения хор на „Гусла. Това читалище, основано скоро, сега брои около 150 изправни члена. Настоятелството му полага големи грижи, за да го заякчи, пред вид голямата нужда от просвета на втория отдел на града ни, за когото най – малко е сторено в това отношение. Общината е предвидила въ бюджета си 500 лева помощ за „Пробуда”...”***

Първите сведения за читалищно настоятелство намираме в запазената протоколна книга Държавен архив - Ямбол от 1911 г. Председател на читалищното настоятелство са: Никола Драганов (1911-14), Георги Зафиров (1914-15), сменен от Щилиян Пъстраков, секретар Кръстьо Митев (23.01.-31.12.1911), по-късно е избран Ставри Даскалов (1912-15), раздава и книги като библиотекар.

За своя емблема и символ на читалищната дейност, нашите предци избират: разтворената книга (*знанието*); жезъла с двете змии и бухала – олицетворяващи *бързата мисъл, мъдростта и прогреса.*

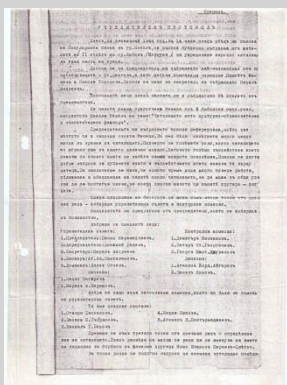
Решено било да се наеме за нуждите на читалището помещението на Панайот Вампиров, а за построяване на нова сграда бил посочен парцела на бившия хан на братя Джурелови на площад „Керхани”. Читалищното настоятелство организира акция за набиране на средства за закупуване на парцела, но те се оказали недостатъчни. Тъй като дейността се разраснала се наложило да се наеме сградата на Стоян Сиромахов. Открита е библиотеката с набрани дарения, но фондът бързо нараствал.

Съществуват медийни свидетелства, че веднага след основаването на читалище „Пробуда” са сформирани самодейни колективи – певчески (с рък. Иван Свещаров), театрален състав, коледарска група. За кратко време читалището се превръща в първостепенен културен институт в квартал Каргон. В малкия му салон има обществена читалня, организират се събрания, сказки и беседи, забави и викторини. Тогава е поставено началото и на организираното представяне на прочутите каргонски коледари, единствените танцуващи в България. Сформират се танцов състав с ръководител Димо Сираков. Броят на членовете се увеличава, читалището привлича като магнит всички по-будни и родолюбиви каргонци, затова се налага да се премести на по-широко и централно място – в бившата кръчма на Илия и Петър Шейтанови. Средствата са недостатъчни и ръководството решава да отвори сладкарница, която е и място за вечеринки, читалня, клуб за срещи. Обслужването, както и всичко останало, било на обществени начала, тъй като читалището все още няма щат и бюджет.

През 1914 г. настоятелството взема решение за издаване на ежемесечен независим читалищен вестник в четири страници „Пробуда”, печатан в печатница „Светлина – Марангозови”. Излезли са от печат 10 последователни броя, които днес се съхраняват в Народна библиотека „Св. Св. Кирил и

Методий” в София. Данни за читалището откриваме и в „Общ годишник за България през периода 1923-25 година”, където се посочва, че в града има две читалища – „Съгласие” и „Пробуда”. За огромно съжаление липсват данни за много дълъг период от време.

Подобно на много други институти, читалището преустановява дейността си по време на I и II световни войни. Жадните за просвета и култура каргонци отново възобновяват работата на читалището и през декември 1944 г. го регистрират под името „Янко Кирчев”. През 1989 г. е върнато първоначалното му име „Пробуда”.

Следващата информация, с която разполага архивът, е за периода след 1944 г. На учредително общо събрание, проведено на 24.12.1944 г., за председател е избран Паско Керемедчиев (до 12.08.1945 г.), Петър Косев, подпредседател Николай Радев, а за секретар - Кирил Андреев (учител)(1944-48 г.). В читалищното настоятелство влизат: Атанас Панталаков, Иван Стоев, Недко Тагарев, Кирил Хаджикеранов, Ставри Даскалов, Велика Пъстракова, Михаил Бянов, Недка Янева, Атанас Пастърмаджиев. Библиотекар на обществени начала е бил студентът Георги Зафиров. Едва през 1948 г. Градският народен съвет отпуска издръжка от 500 лв. и назначава първия щатен секретар Димитър Ишмериев - бръснар по професия, но много добър масовик, с дар слово. През 1949 г. за председател е избран шивачът Младен Траев, през 1952 г. - Цветко Бакалов - остава до 1970 г. (тогава е предложен и избран за „почетен” председател). След него в читалището започва работа Костадин Благоев Холанов, който заема последователно и трите длъжности – председател, зам.-председател и секретар до пенсионирането си през 1985 г.

Читалището се утвърждава като център за обсъждане на информация и всички наболели проблеми от всякакъв характер. За всичко, което ги вълнува, каргонци търсят отговор тук. Читалищните деятели търсят нови форми и средства за изпълнение на основните цели и задачи, залегнали в Устава. Правят се стенвестници, агитационни табла, афиши, лозунги и плакати, изработени на ръка от негови приятели. Един от най-активните в това отношение е Станчо Панталаков - самороден талант на художник и скулптор. В по-късен период той е нарисувал над 100 карикатури и изработил и подарил глинени скулптури с Чудомирови персонажи от разказите му, герои от приказки и емблемата на читалището.

Книжният фонд в библиотеката се попълва от дарения, увеличават се членовете и желаещите да посещават читалището. Периодично нараства броят на книгите (от дарения и средства, отпускани от ГНС) - през 1948 г. са вече над 800 тома. До 1958 г. библиотекарите Ставри Атанасов Даскалов, Екатерина Николова и Георги Зафиров работят само на обществени начала, а Димитър Ишмериев – на хонорар. През 1958 г. е назначена и първата щатна библиотекарка – Нина Димова.

1962 г. е паметна за каргонци и ямболската общественост. Читалището има своя нова сграда и всички условия да разгърне богата и многостранна културно-масова и образователна дейност. Библиотечният фонд нараства ежегодно. Открита е детска музикална школа с директор и преподавател нашият съквартилец Кочо Петров. В класовете по пиано, акордеон и цигулка са обучавани около 150 деца от високо квалифицирани преподаватели. Създават се: Естрадно-сатиричен състав със естраден оркестър, единственият самодееен цирк „Диана” с ръководители Петър Бакалов и Божил Кондов. Тук е създаден и Кукленият театър в Ямбол от нашия съгражданин Марин Едрев. Читалището се гордее с театралния състав, с певческите хорове за народно и школувано пеене, с танцовите състави, с групите за художествено слово, с детския музикален театър „Изворче”, с театъра на словото, с хора на есперантистите и множество клубове по интереси. Вокална група „Виолина” (за градски песни) изнася самостоятелни концерт спектакли, които се излъчват по местните кабелни телевизии многократно, женска вокална група и детска школа за народни песни.

Безброй са престижните награди, с които са удостоени читалищните художествено-творчески формации. Читалището е носител на няколко първи награди за отлично представяне в IV, V и VI национални прегледи за най-добра читалищна дейност и най-добра библиотечна дейност.

За председатели на читалището са избирани достойни и уважавани личности в града ни като Костадин Благоев, Иван Комитов, Христо Григоров, Иван Данкинов (от 1981-98, когато е избран за „почетен” председател), Николай Пенев. Не може да не споменем дългогодишните секретари на читалището – Нина Димова, Цена Иванова, Иван Славов, Костадин Благоев, Добра Стоянова, Жана Николова.

Библиотеката е била винаги една от основните дейности на читалището. В нея работят през различните периоди добре подготвени специалисти: Мария Начева, Анка Славова, Дойка Желева, Янка Йорданова, Боянка Боянова, Цветанка Стефанова, Таня Генкова. Организирант се множество срещи с писатели, читателски конференции, рецитали. Засилва се връзката с училищата, правят се колективни посещения в библиотеката на първокласниците, на които се изнасят интересни беседи за заемане на книги за дома и ползването им в читалня.

Нижат се годините, а редом с тях се множат успехите на библиотеката. Служителките се сменят, идват други, още по-ентузиазирани: Мария Анастасова, Милена Василева, Красимира Илиева, Йорданка Драгнева, Йорданка Георгиева, Мария Бояджиева, Юлия Дюлгерова, Таня Кирова, Милена Стефанова. Библиотеката обслужва все повече читатели, извършват се множество библиотечни справки, организирант се интересни изяви, попълва се библиотечният фонд с още по-ценни издания и през 1990 г. достига 54 000 тома литература. За огромно съжаление в последните години средствата не достигат за редовното попълване с нови заглавия, а това предизвиква отлив на посещенията и книгозаемането. Масовото навлизане в бита на компютрите е друга много важна причина, ето защо библиотекарките предлагат варианти за привличането им: безплатна регистрация в седмицата на детската книга, при колективни посещения, за участниците в клубовете към библиотеката и др.

Учредиха се клубове „Искам да знам” - с подрастващите се разискват въпроси, които обикновено са табу в семейството. Мисията на Клуб „Аз съм българче” е

чрез своите членове да бъде активен посланик на празниците, вековните традиции и обичаи на българина в училище, у дома, в приятелския кръг, а познавайки своя бит, култура, традиции и празници да се гордее, че е българин. Продължава дейността си и клуб „Приятели на книгата”, в който особено активни са децата. Вземат участие в конкурси, викторини, рецитали, в ежегодно организирания национален маратон на четенето и пр. Осъществява се идеята за национални литературни конкурси за написване на разказ, стихотворение, есе и приказка по дадена тема и за рисунка. Интересът и участието са огромни, изпратените творби с оригинални хрумвания. Най-добрите се награждават с грамота и книга и поместват в периодичния и електронен печат.

Читалището успешно се утвърждава като културно-информационен център. С помощта на МК – София се закупили компютри и размножителна техника, предлагаме интернет услуги. Всеки от нас е изграждал и развивал своя интелект именно в читалищната библиотека, а от участие в самодейните форми много творци и изпълнители израснаха до върховете на творческия талант.

Читалище „Пробуда” провежда два национални („Ямболска есен” - за градска песен; за обработен фолклор - Маестро Стоян Гагов) и един регионален („Звезди в пелени” - за даровити деца от 3-8 години) празници - конкурси.

В арт салона ежесечно гостуват художествени изложби, организират се срещи с културни, просветни и др. творци, представяне на книги, викторини и пр.

Създадох се нови клубове като „Приятели на здравословния начин на живот”.

Сто години са много дълъг период. Настоятелството реши да се издаде алманах, в който да се проследи 100-годишната история на читалището и подарен на всички гости на празния концерт. Огромна работа бе извършена от специалистите, за да се издирят стотиците хора, свързали живота си с читалището – от ведомости, папки, планове... Дано не е пропуснат някой от тях!

Секретарят на читалището Генка Богданова откри концерта с едно свое стихотворение „Читалище, любов моя”. В празничния концерт взеха участие всички състави на читалището: ВГ „Виолина” с ръководител Николай Бетонов,

Женска ВГ за народни песни с ръководители Тодор Панайотов и Васил Хлеббаров, изпълнения на пиано от Расим Ахмед Салим и Росен Чиликов – носители на много престижни национални награди, възпитаници на Донка Мавродиева, дългогодишен преподавател в детска музикална школа, Клаудия Шейтанова и Деми Станимирова - „Мис Младо дарование” в конкурса „Звезди в пелени”, детска школа по модерен балет „Яша” с ръководил Кичка Дачева, със скечове взе участие Иван Рашев – актьор в естрадно-сатиричния състав, Даниела Костадинова – единствената жена, изпълняваща кристал-баланс, участничка в цирк „Диана”, детски танцов състав „Каргончета” с ръководители Тодор Панайотов и Веселина Шикова, Драгомир Димитров – ученик на Т. Панайотов, участници в детската школа за народни песни с ръководител народната певица Донка Бумбалова, участници в младежки танцов състав „Каргонци”. Публиката аплодира възторжено всички изпълнения.

Музикален поздрав към юбилярите отправи танцова формация „Ромбана” при ОНЧ „Съгласие” с ръководители Мая и Румен Годорови. Огнените ритми на танцьорите доставиха наслада на присъстващите в залата .

Поклон заслужават стотиците всеотдайни читалищни дейци от основаването на читалището до този момент – пазители на българската духовност, които намираха и намират сили, воля и решимост в трудните години на прехода да се борят за оцеляването на ямболското каргонско читалище ”Пробуда”.

Специален поздравителен адрес от министъра на културата Вежди Рашидов бе прочетен от председателя на Съюза на народните читалища в България проф. Стоян Денчев, който връчи „Почетен знак” и „Почетна грамота”, с които е удостоено читалище „Пробуда” във връзка със 100-годишния юбилей; връчени бяха на секретаря Генка Богданова „Почетна грамота” и медал, отличени с „Почетна грамота” бяха и бивши и настоящи членове на читалищното настоятелство, както и на служители в читалището: Димитър Димитров, Иван Данкинов, Николай Пенев, Добра Стоянова, Мария Димитрова, Георги Гачев, Таня Генкова, Таня Кирова и Станчо Панталаков за изключителни заслуги в областта на културата и читалищното дело в България.

Цветя и поздравителни адреси бяха поднесени от: Кмета на град Ямбол Георги Славов, Областна управа – област Ямбол, Общински съвет – Ямбол,

Председателя на комисията по култура към Общински съвет – Ямбол, Община „Гунджа”, НТС, КА „Дианополис”, Ямболска хорова школа, Регионална библиотека „Г. С. Раковски”, Дружество на писателите – Ямбол, Дружество „Тракия”, Военен клуб, РИО, РЕКИЦ „Читалища”, Областен съвет на БЧК, ОДК, НУ „Проф. Нойков”, ОУ „Д. Дебелянов”, ОУ „Н. Петрини”, Магазин за цветя и уникали „Пепеляшка”, ОНЧ „Съгласие”, НЧ „Зора”- Ямбол, НЧ „Просвета” – с. Чарган, обл. Ямбол, Добра Стоянова – бивш секретар - член на ЧН и Цветана Доскарова – член на ЧН.

След поздравленията в залата зазвуча „На многая лета”, публиката стана на крака и аплодира възторжено всички наградени и участниците в концерта. След това по стар обичай се изви кръшно българско хоро пред читалището.

Отмина 100-годишният юбилей, пред служителите на читалище „Пробуда” предстоят нови предизвикателства, много нови идеи тепърва предстоят да бъдат осъществени. И така... до следващия юбилей!